

Kommunistinen näkökulma psykiatria

Ennen psykiatrian kehittymistä ajateltiin, että mielisairaus johtuu siitä, että ”paholainen on vallannut ihmisen sielun”. Psykiatristen sairauksien tieteellinen käsittely vapauttaa niihin liittyvistä taikauskaisista peloista ja ennakkoluuloista. Psykiatrian historia on hyvin julmaa: viime vuosisadalla käytettiin lobotomiaa, joka tylsisti potilaan peruuttamattomasti. Erilaisia sitomistapoja on käytetty väärin. Raamatun mukaan se, joka sanoo veljelleen ”Sinä hullu” on ansainnut helvetin tulen. Ilmeisesti siis mielenterveysongelmaisten tai sellaisina pidettyjen huono asema on tiedostettu jo tuhansia vuosia sitten.

Mielisairauden käsitettä on kritisoitu sanomalla, että mielisairaus todetaan käyttäytymisestä mutta hoidetaan fyysisesti (psykykelääkkeillä). Joidenkin väitteiden mukaan antipsykoottiset lääkkeet tuhoavat aivosoluja. Antipsykoottiset lääkkeet saattavat helpottaa potilaan oloa, mutta toisaalta ne voivat myös tehdä potilaan henkisen tai fyysisen voiminnan kurjaksi. On kuitenkin tilanteita, jossa nämä lääkkeet ovat välttämättömiä: potilas voi esim. olla välittömässä vaarassa vahingoittaa itseään tai muita. Psykiatrisella potilaalla pitäisi pääsääntöisesti olla oikeus kieltäytyä psykykelääkityksestä (ja sähköhoidosta). On epäselvää, onko skitsofreniapotilaita syytä hoitaa kymmeniä vuosia jatkuvalla neuroleptilääkityksellä.

Psykiatrian oppositiosuuntauksilla saattaisi olla annettavaa myös valtavirran psykiatrilta. Szaszin mukaan skitsofrenia ei ole sairaus, koska se ei ilmene minkään kudoksen vauriona. Tässä on sen verran perää, että mielisairaus ei ole sama kuin fyysinen sairaus. On myös esitetty että mielisairaus on terve reaktio sairaaseen yhteiskuntaan tai sairas reaktio sairaaseen yhteiskuntaan. Tämä pätee esim. kiusaamisen aiheuttamiin reaktiivisiin psykooseihin tai posttraumaattiseen stressihäiriöön.

Ihmisaivojen toiminta voidaan jakaa neurologiseen ja kognitiiviseen tasoon. Neurologinen taso koostuu hermosolujen keskinäisestä viestinnästä. Kognitiivinen taso tarkoittaa ihmisen tajuntaa, joka pohjautuu neurologiseen tasoon. Psykiatria saattaa väittää, että mielisairaudet ovat aivojen fyysisiä sairauksia. Tämä on väärin, koska siinä esitetään tajunnan tason ilmiöt neurologisina sairauksina. Fyysisten ja psyykkisten sairauksien välinen rajanveto ei ole tarkkarajainen, kuten eivät useimmat muutkaan luonnossa esiintyvät luokittelut. Siis voi olla harvalukuinen joukko sairauksia, joita ei pystytä luokittelemaan joko fyysisiksi tai psyykkisiksi sairauksiksi.

Kirjallisuutta:

Ilkka Taipale: Mielen valtaa (1999)

Karoliina Maanmieli, Tapio Gauffin ja Nisse Suutarinen: Skitsofrenia – onko diagnoosi totta (2021)

Thomas Szasz: Schizophrenia – The Sacred Symbol of Psychiatry (1988)

Tommi Höynälänmaa